

วัคซีนป้องกันมะเร็งปากมดลูก

ผศ.พญ.พิริยา นฤชัตตรพิชัย

มะเร็งปากมดลูกเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งของสตรีไทย แม้ว่าจะเป็นมะเร็งที่พบมากเป็นอันดับสองรองจากมะเร็งเต้านม เอชพีวีเป็นเชื้อไวรัสที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ผิวหนัง หรือเยื่ออวัยวะเยาะเพศหรือปากมดลูก เมื่อมีรอยถลอกหรือแผลจะทำให้เชื้อเข้าไปได้ เชื้อเอชพีวีสายพันธุ์ที่พบว่าเป็นสาเหตุของมะเร็งปากมดลูกมากที่สุดคือเชื้อ HPV 16 และ HPV 18 ซึ่งเป็นสาเหตุร้อยละ 70 ที่เหลือร้อยละ 30 เกิดจากสายพันธุ์อื่น การให้วัคซีนเพื่อกระตุ้นให้ร่างกายสร้างภูมิคุ้มกันต่อการติดเชื้อเอชพีวีเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยป้องกันปากมดลูกจากการติดเชื้อเอชพีวีได้

ไวรัสเอชพีวี ยังทำให้เกิดหูดที่อวัยวะเพศหญิง และปัญหาทางสุขภาพของเพศชาย เช่น มะเร็งที่อวัยวะเพศ ทวารหนัก มะเร็งที่ปากและลำคอ การติดเชื้อเกิดจากหลายสาเหตุเช่นการมีเพศสัมพันธ์ทั้งทางช่องคลอด ทวารหนัก หรือทางปาก โดยผู้ติดเชื้อส่วนใหญ่จะไม่รู้ตัวว่าติดเชื้อ เนื่องจากไม่ปรากฏอาการ แต่เชื้อไวรัสยังแฝงตัวในร่างกาย ทำลายอวัยวะต่าง ๆ และแพร่เชื้อสู่ผู้อื่นได้เสมอ ดังนั้นการฉีดวัคซีนจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อป้องกันการติดเชื้อและการแพร่กระจายเชื้อสู่ผู้อื่น

เอชพีวีวัคซีนในปัจจุบันมีสามชนิดคือ

1. ชนิดสองสายพันธุ์(HPV 16,18) ป้องกันมะเร็งปากมดลูก มะเร็งช่องคลอด และมะเร็งปากช่องคลอด ชื่อการค้าคือ Cervarix
2. ชนิดสี่สายพันธุ์(HPV 6,11,16,18) ป้องกันมะเร็งปากมดลูก มะเร็งช่องคลอด มะเร็งปากช่องคลอด มะเร็งทวารหนัก หูดหงอนไก่ และป้องกันมะเร็งทวารหนักและหูดหงอนไก่ในเพศชายด้วย ชื่อการค้าคือ Gardasil
3. ชนิดเก้าสายพันธุ์ แต่ในปัจจุบันยังไม่มีนำมาใช้ในประเทศไทย

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของวัคซีนเอชพีวี ควรให้ก่อนเริ่มมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก ประสิทธิภาพของวัคซีนจะสูงในผู้ที่ไม่เคยได้รับเชื้อมาก่อน สตรีหรือชายที่เคยมีเพศสัมพันธ์สามารถรับวัคซีนได้แต่วัคซีนอาจมีประสิทธิภาพลดลง หากเคยติดเชื้อมาก่อนวัคซีนอาจยังคงให้ประโยชน์ในการป้องกันโรคจากสายพันธุ์อื่นที่มีในวัคซีนและยังไม่เคยติดเชื้อสายพันธุ์ดังกล่าวมาก่อน

คำแนะนำในการฉีดวัคซีนเอชพีวี จากสมาคมโรคติดเชื้อในเด็กแห่งประเทศไทย

- แนะนำให้ฉีดในหญิงอายุ 9-26 ปี โดยฉีด 3 เข็ม ในเดือนที่ 0, 1-2 และ 6
- ในวัยรุ่นที่แข็งแรงดี หากฉีดเข็มแรกก่อนอายุ 15 ปี ให้ฉีด 2 เข็มได้ ที่ 0, 6-12
- การฉีดในเด็กผู้ชาย พิจารณาให้ฉีดเฉพาะชนิดสี่สายพันธุ์ ในช่วงอายุ 9-26 ปี

ผลข้างเคียงของการฉีดเอชพีวีวัคซีน

โดยทั่วไปการฉีดวัคซีนนี้มีความปลอดภัยสูง ไม่พบอาการข้างเคียงชนิดรุนแรง อาจพบอาการข้างเคียง เช่น

1. อาการข้างเคียงบริเวณที่ฉีด เช่น ปวด บวม แดงและคัน ส่วนใหญ่อาการไม่รุนแรง เป็นอยู่ชั่วคราวและหายไปเอง
2. อาการทั่วไป เช่น ไข้ พบประมาณร้อยละ 10 ส่วนใหญ่ไม่รุนแรงและหายไปได้เอง
อาการอื่น ๆ ที่อาจพบได้ เช่น ปวดศีรษะ คลื่นไส้ อาเจียน อ่อนเพลีย และผื่นคันตามตัว
อาการเหล่านี้ไม่รุนแรงและหายไปได้เอง

ข้อควรระวัง

ห้ามฉีดในบุคคลที่แพ้ยีสต์ แพ้ขนมปัง หญิงตั้งครรภ์ (หากทราบว่าตั้งครรภ์หลังจากฉีดวัคซีนไปแล้ว ให้มาเริ่มต้นใหม่หลังคลอด แต่ถ้าฉีดไปสองเข็มแล้วให้มาฉีดเข็มสุดท้ายได้ในช่วงหลังคลอด) บุคคลที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ เช่น ให้น้ำเคมีบำบัด (เนื่องจากจะกระตุ้นให้มีภูมิไม่ได้)

การฉีดวัคซีนเอชพีวีเป็นเพียงการป้องกันการเกิดมะเร็งปากมดลูก และประสิทธิภาพยังไม่ถึงร้อยละ 100 ดังนั้นการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกยังคงต้องทำเป็นประจำตามข้อบ่งชี้แม้ว่าจะได้รับการฉีดวัคซีนแล้ว